

Vymáhateľnosť nárokov spotrebiteľa z účasti na spotrebiteľskej súťaži

©OLEXOVA VASILISIN s.r.o., 2012

Obsah:

1/	Úvod	4
2/	Právna regulácia vymáhateľnosti nárokov zo spotrebiteľských súťaží v Slovenskej republike v kontexte komunitárneho práva	7
3/	Komunitárne právo	8
	3.1 Smernica rady č. 93/13/EHS	
	3.2 Smernica európskeho parlamentu a rady č. 2005/29/ES	
	3.3 Judikatúra Európskeho súdneho dvora	
4/	Právna úprava Slovenskej republiky	13
	4.1 zákon o hazardných hrách	
	4.2 občiansky zákonník	
	4.3 zákon o ochrane spotrebiteľa	
5/	Záver a odporúčania	20
	5.1 De lege lata	
	5.2 De lege ferenda	
	Použitá literatúra	22

1/ Úvod

Predmetom tejto práce je analýza aktuálneho právneho stavu ochrany spotrebiteľa v oblasti vymáhania nárokov z podpory predaja výrobkov a služieb podnikateľov poskytovaním výhod spojených so zakúpením ich tovaru alebo služieb.

Vo vzťahoch trhového systému ekonomiky je vytváranie zisku základným pilierom fungovania štátu ako systému medziľudských vzťahov. Vytváranie zisku je nie len tolerovaným ale štátom protežovaným javom, ktorý je vo všeobecnosti spoločensky plne akceptovaný, keď mu právny poriadok vytvára najrôznejšie podmienky. Už z definície podnikania v § 2 Obchodného zákonníka č. 513/1991 Zb. je jasné, že podnikanie je činnosť vykonávaná za účelom dosahovania zisku, pričom pri väčšine právnických osôb upravených Obchodným zákonníkom sa ich podnikanie zákonom predpokladá.

Konanie a obchodné plány či zámery podnikateľov vykonávané a kreované za účelom dosiahnutia zisku teda nemožno nijako spochybňovať.

Na druhej strane vo vzťahu k podnikaniu je potrebné vnímať najrôznejšie záujmy štátu, ktoré by mohli byť s konaním podnikateľov v rozpore, ktoré sa preto štát snaží v právnom poriadku v duchu zásady je možné konať všetko, čo nie je právnym poriadkom zakázané definovať a chrániť. Pôjde naozaj o široký záber predmetu úpravy a ochrany od životného prostredia až po výslovne osobnostnú povahu otázok spojených so svedomím, náboženstvom a podobne.

Predmet ochrany právneho poriadku vždy závisí od politickej moci v štáte a hodnôt ktoré uznáva a presadzuje. Všeobecne však možno povedať že trend v krajinách Európskej únie je v sociálnom ladení trhových princípov, presadzovanom nie len ľavicovými a stredovými ale do značnej miery aj pravicovými politickými stranami.

Predmetom ochrany svojou povahou verejnoprávných noriem právneho poriadku Slovenskej republiky je aj ochrana spotrebiteľa vo vzťahu k podnikateľovi. Veľmi zjednodušene podnikateľ je v týchto vzťahoch ten, kto koná v snahe dosahovať zisk a spotrebiteľ naopak ten, koho konanie takto motivované nie je ale je motivované potrebou spotreby z najrozmanitejších dôvodov, ktorá je ďalším základným pojmom trhovej ekonomiky.

Ochrana spotrebiteľa preto hodnotovo patrí medzi najdôležitejšie úlohy štátu, ako si ich v tejto dobe vymedzuje čoho dôkazom je aj jej zakotvenie už v Zmluve o založení Európskeho spoločenstva.

Predmetom vzťahov vyplývajúcich z ochrany spotrebiteľa sú nielen požiadavky vyplývajúce z kvality, či kvantity výrobkov a služieb ktoré sú predmetom podnikania (hmotnoprávna povaha vzťahov) ale aj vzťahy vyplývajúce z domáhania sa práv či nárokov spotrebiteľov (procesná povaha upravovaných vzťahov).

Motivácia spotrebiteľa ku kúpe výrobkov a služieb od podnikateľa tým, že podnikateľ sľúbi spotrebiteľovi možnosť výhry určitej ceny, resp. poskytnutie určitého plnenia v prípade splnenia určitej podmienky, ktorej splnenie dopredu nie je zaručené (napr. vyžrebovanie) je pri podnikaní na trhu bežnou praxou. V praxi sa môžu vyskytnúť veľmi rozdielne prípady takejto motivácie, na účely tejto práce však budú označené všetky ako spotrebiteľské súťaže.

Hneď v úvode treba uviesť, že z pohľadu práva však ide o oblasť nedostatočne upravenú, pri aplikácii právnych noriem na ktorú oblasť z toho dôvodu môže dochádzať k problémom a nezrovnalostiam, aké problémy sú vzhľadom na hodnotovú úroveň týchto vzťahov v súčasnej dobe celkom neprimerané.

V úvode tejto práce je potrebné uviesť ešte krátku definíciu toho čo je potrebné považovať za hru a čo je to vymáhateľnosť nárokov.

Za hru sa v tejto práci bude považovať taký vzťah pri ktorého vzniku nie je zrejmé, či ten kto hru prevádzkuje bude alebo nebude povinný poskytnúť účastníkovi hry určité plnenie (výhra) a táto okolnosť vzniku povinnosti poskytnutia výhry bude závisieť od splnenia náhodilej podmienky (napr. vyžrebovanie⁶).

Za vymáhateľnosť nárokov treba v tomto kontexte považovať to, či sa domáhania splnenia povinnosti poskytnutia výhry (ak vznikla) možno úspešne na súde, alebo nie. Právny poriadok totiž rozoznáva nároky (individualizované právo, ktoré možno uplatniť na súde) vymáhateľné a nároky ktoré nemožno vymáhať, tzv. naturálne pohľadávky, resp. ak došlo k ich plneniu naturálne plnenie.

Cieľom práce je poukázať na nedostatky právnej úpravy Slovenskej republiky v kontexte právnej úpravy Európskej únie vzťahujúcej sa na vymedzený okruh vzťahov, ale aj na právne možnosti vyporiadania sa s týmito nedostatkami a predstretie návrhov na ich odstránenie.

2/ Právna regulácia vymáhateľnosti nárokov zo spotrebiteľských súťaží v Slovenskej republike v kontexte komunitárneho práva

Cieľom harmonizácie práva členských krajín bola aj oblasť ochrany spotrebiteľa vo vzťahoch s podnikateľmi na trhu výrobkov a služieb.

Základ právnej úpravy aplikovateľnej v SR na úrovni Európskej únie treba hľadať už v Zmluve o založení Európskeho spoločenstva, tretia časť Politiky Spoločenstva, XIV hlava Ochrana spotrebiteľa v spojení so zmluvou o prístupí Slovenskej republiky k Európskej únii (vstup 1.5.2004). Už v Zmluve o založení Európskeho spoločenstva je obsiahnutá idea, podľa ktorej sa požiadavky ochrany spotrebiteľa zohľadnia aj pri definovaní a uskutočňovaní iných politík a činností spoločenstva.

Sledovanú problematiku v podmienkach Slovenskej republiky ovplyvňuje následne komunitárna úprava podľa:

- smernice rady č. 93/13/EHS z 5. apríla 1993 o nekalých podmienkach v spotrebiteľských zmluvách (ďalej len „o nekalých podmienkach v spotrebiteľských zmluvách“)
- smernice európskeho parlamentu a rady č. 2005/29/ES z 11.mája 2005 o nekalých obchodných praktikách podnikateľov na vnútornom trhu (ďalej len „smernica o nekalých obchodných praktikách“)

Okrem uvedených noriem komunitárneho práva možno nájsť odpovede na niektoré sporné otázky vo vzťahu k vymedzenej téme aj v rozhodnutiach súdnych orgánov Európskej únie najmä čo do skúmania:

- potreby dodržiavania uvedených noriem z pohľadu povinností podnikateľa pokiaľ by bolo ich dodržanie sporné
- účinkov komunitárnych noriem pokiaľ boli vydané neskôr ako vznikol právny vzťah, ktorý by inak upravovali (nepravá retroaktivita – poznámka)

Slovenský právny poriadok upravuje otázku vymáhateľnosti nárokov spotrebiteľov zo spotrebiteľských súťaží vo viacerých právnych normách:

- zákon o hazardných hrách, predtým zákon o lotériách a iných podobných hrách

- občiansky zákonník
- zákon o ochrane spotrebiteľa

3/ Komunitárne právo

3.1 Smernica rady č. 93/13/EHS

Smernica rady č. 93/13/EHS z 5. apríla 1993 o nekalých podmienkach v spotrebiteľských zmluvách, ešte pred smernicou o nekalých obchodných praktikách stanovila všeobecné kritériá na hodnotenie nekalého charakteru zmluvných podmienok v spotrebiteľských zmluvách.

V kontexte právneho poriadku Slovenskej republiky treba na túto normu prihliadať z dôvodu krokov, ktoré mala Slovenská republika vykonať pri aproximácii práva už v čase vstupu Slovenskej republiky do Európskej únie v roku 2004, ktoré ako bude vidno Slovenská republika nevykonala dôsledne (poznámka).

Článok 2 písm. a) smernice č. 93/13/EHS znie:

„nekalé podmienky“ znamenajú zmluvné podmienky definované v článku 3.

Článok 3 bod 3 smernice č. 93/13/EHS znie:

Príloha obsahuje indikatívny a nevyčerpávajúci zoznam podmienok, ktoré sa môžu považovať za nekalé.

Článok 5, druhá veta smernice č. 93/13/EHS znie:

Keď existuje pochybnosť o zmysle podmienky, prednosť má výklad priaznivejší pre spotrebiteľa.

Článok 6 bod 1 smernice č. 93/13/EHS znie:

Členské štáty zabezpečia, aby nekalé podmienky použité v zmluvách uzatvorených so spotrebiteľom zo strany predajcu alebo dodávateľa podľa ich vnútroštátneho práva, neboli záväzné pre spotrebiteľa a aby zmluva bola podľa týchto podmienok naďalej záväzná pre strany, ak je jej ďalšia existencia možná bez nekalých podmienok.

Podľa bodu 1 písm. b) prílohy k uvedenej smernici sú nekalými podmienkami aj podmienky, ktorých zmyslom alebo účinkom je:

- neprimerané vylúčenie alebo obmedzenie oprávnených záujmov spotrebiteľa vo vzťahu k predajcovi alebo dodávateľovi, alebo inej strane, v prípade celkového alebo čiastočného neplnenia alebo neprimeraného plnenia akýchkoľvek zmluvných záväzkov predajcu alebo dodávateľa
- umožniť predajcovi alebo dodávateľovi jednostranne meniť zmluvné podmienky bez právneho dôvodu, ktorý je uvedený v zmluve

Už zo smernice č. 93/13/EHS o nekalých podmienkach v spotrebiteľských zmluvách tak vyplýva, že vylúčenie domáhania sa splnenia záväzkov podnikateľa spotrebiteľom nie je prípustné.

3.2 Smernica európskeho parlamentu a rady č. 2005/29/ES

Smernica európskeho parlamentu a rady č. 2005/29/ES z 11. mája 2005 o nekalých obchodných praktikách podnikateľov na vnútornom trhu (ďalej len „smernica o nekalých obchodných praktikách“) sledovanú úpravu ešte sprísnila a spreciznila.

Článok 5 bod 1 smernice č. 2005/29/ES znie:

Nekalé obchodné praktiky¹ sú zakázané.

Článok 5 bod 5 smernice č. 2005/29/ES znie:

Príloha 1 obsahuje výpočet tých obchodných praktík, ktoré sa za každých okolností považujú za nekalé. Ten istý jediný výpočet sa uplatňuje vo všetkých členských štátoch a môže byť upravený iba novelizáciou tejto smernice.

Bod 19 Prílohy č. 1 smernice č. 2005/29/ES, Obchodné praktiky, ktoré sa za každých okolností považujú za nekalé, znie:

Tvrdenie v obchodnej praktike, že obchodník ponúkne súťaž alebo vypíše cenu bez toho, že by opísané ceny udelil alebo poskytol zodpovedajúcu náhradu.

¹ *akékoľvek konanie, opomenutie, spôsob správania alebo vyjadrenie, obchodná komunikácia vrátane reklamy a marketingu obchodníka, priamo spojené s podporou, predajom alebo dodávkou produktu spotrebiteľom (článok 2 písm. d) smernice o nekalých obchodných praktikách)*

V zmysle článku 12 smernice č. 2005/29/ES;

Obchodník má povinnosť preukázať správnosť skutkových tvrdení vo vzťahu k obchodnej praktike, ktorej nekalosť je sporná a pokiaľ túto povinnosť nesplní, je také skutkové tvrdenia potrebné považovať za nesprávne.

Zo smernice č. 2005/29/ES tak jednoznačne vyplýva nie len to, že komunitárne právo garantuje poskytnutie cien alebo iných výhod v akciách organizovaných pre spotrebiteľov podnikateľmi, ale aj to že to musí byť z priebehu takých akcií absolútne zrejmé, bez pripustenia akýchkoľvek pochybností.

3.3 Judikatúra Európskeho súdneho dvora

Na tomto mieste je potrebné poukázať dva judikáty Súdneho dvora z 4.6.2009.

Rozsudok Súdneho dvora z 4.6.2009, vec C-243/08 [1]:

„Vnútroštátny súd je povinný preskúmať ex offio nekalý charakter zmluvnej podmienky, len čo má k dispozícii právne a skutkové okolnosti potrebné na tento účel. Ak považuje takúto podmienku za nekalú, zdrží sa jej uplatnenia, okrem prípadu, že to spotrebiteľ namieta.“

Z uvedeného rozsudku teda vyplýva, že spotrebiteľovi by v rámci domáhania sa svojich práv na súde malo postačiť skutkovo vymedziť, že sa zúčastnil súťaže organizovanej podnikateľom na podporu predaja svojich výrobkov alebo služieb, že splnil podmienky na poskytnutie výhry, ceny, alebo iného plnenia bez potreby odôvodňovania toho, či má právo domáhať sa jeho poskytnutia alebo nie.

Naopak príslušný súd (nemožno vylúčiť ani rozhodovanie rozhodcovským súdom, ak by mal založenú právomoc – poznámka) by mal sám z úradnej povinnosti, bez namietania spotrebiteľom neprihliadať na akékoľvek vymedzenie toho, že by podnikateľ nebol povinný cenu, výhru alebo iné plnenie poskytnúť. A to bez ohľadu na to, či by takáto právne významná okolnosť mala vyplývať, zo zákona alebo iného právneho predpisu, interných predpisov podnikateľa (herný plán súťaže), či len skutkových okolností (faktické neposkytnutie výhry).

Ďalší rozsudok súdneho dvora zo 14. júla 1994 [2], v právnej vete vyslovil aj tento záver:

„Vnútroštátny súd je však povinný tak pri uplatňovaní ustanovení vnútroštátneho práva, ktoré boli prijaté skôr ako smernica, ako aj tých ktoré boli prijaté neskôr, vykladať ich, pokiaľ možno, s prihliadnutím na znenie a účel smernice.“

Pokiaľ teda skúmame vymedzenú problematiku v podmienkach Slovenskej republiky, ktorá sa stala členom európskej únie v roku 2004 nemožno povedať, že by vyššie uvedené smernice nebolo možné aplikovať aj na vzťahy, ktoré by z ich pohľadu bolo potrebné posúdiť aj pred uvedeným vstupom a to pokiaľ by šlo o výklad právnych predpisov, ktorým by bolo možné dosiahnuť takú aplikáciu právneho predpisu, ktorého aplikácia by mohla byť sporná, ktorá by bola s ustanoveniami komunitárneho práva v súlade.

Ako bude uvedené ďalej takýto výklad práva je v podmienkach Slovenskej republiky naozaj potrebný.

4/ Právna úprava Slovenskej republiky

Bolo uvedené, že odpovede na problematiku vymáhateľnosti nárokov spotrebiteľa zo súťaží pri ktorých ide v ich podstate o motiváciu spotrebiteľa k uzavretiu zmluvného vzťahu s podnikateľom a iných podobných akcií tohto druhu je potrebné hľadať v právnom poriadku Slovenskej republiky vo viacerých právnych predpisoch.

Pôjde najmä o zákon o hazardných hrách, občiansky zákonník a zákon o ochrane spotrebiteľa.

4.1 Zákon o hazardných hrách

Zákon č. 171/2005 o hazardných hrách a zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov je základným špeciálnym predpisom v Slovenskej republike upravujúcim vzťahy pri prevádzkovaní hier, keď si v § 1 ods. 2 definuje účel spočívajúci v zabezpečení spoločenskej kompenzácie rizík vyplývajúcich z prevádzkovania hazardných hier a účasti na nich.

Keďže je pre túto prácu rozhodujúce skúmanie otázok spojených s vymáhateľnosťou nárokov spotrebiteľov z hier organizovaných podnikateľmi, tento základný predpis Slovenskej republiky upravujúci hry ako vzťahy, z ktorých nároky vznikajú na základe dopredu určenej náhodilej udalosti, o ktorej nie je zjavné si vo vzťahu k účastníkovi súťaže nastane alebo nie, sa jej veľmi nedotkne.

Okrem iných výluk upravených zákonom o hazardných hrách (napr. športové súťaže, kvízy spočívajúce v odpovediach na otázky alebo v preukázaní vedomostí a zručnosti) sa totiž tento zákon na problematiku tejto práce nevzťahuje.

§ 3 ods. 5 zákona o hazardných hrách znie:

Za hazardné hry sa nepovažujú ani propagačné súťaže, ktoré nie sú samostatnou podnikateľskou činnosťou a slúžia len na podporu predaja tovarov a služieb a pri ktorých nie je podmienkou účasti zaplatenie vkladu podľa tohto zákona. Propagačnými súťažami sa rozumejú súťaže, hry, ankety a iné akcie, pri ktorých účastníci určením náhodným výberom získavajú výhry a pri ktorých je podmienkou účasti zakúpenie určitého tovaru, služby alebo

iného plnenia a preukázanie tohto nákupu organizátorovi propagačnej súťaže alebo uzavretie zmluvného vzťahu s poskytovateľom výhier do propagačnej súťaže alebo účasť na propagačnej či reklamnej akcii, a to aj nepriamo prostredníctvom ďalšej osoby. Platby uskutočnené na účely získania plnení od organizátora propagačnej súťaže alebo poskytovateľa výhier do propagačnej súťaže sa nepovažujú za vklad podľa tohto zákona.

Treba povedať že podobne bola daná problematika upravená aj v predchádzajúcom zákone upravujúcom vzťahy z hazardných hier, v zákone č. 194/1990 Zb. o lotériách a iných podobných hrách, v znení neskorších predpisov.

Aj tento zákon v § 1 ods. 3 v znení od 1.7.2001 uvádzal; „Za lotériu alebo inú podobnú hru sa považujú aj súťaže, ankety a iné akcie o ceny, pri ktorých sa prevádzkovateľ alebo poskytovateľ tovaru, služby alebo iného plnenia (ďalej len "poskytovateľ") zaväzuje vyplatiť alebo poskytnúť účastníkom určeným zrebovaním alebo iným náhodným výberom peňažné výhry a pri ktorých je podmienkou účasti zakúpenie určitého tovaru, služby alebo iného plnenia a doloženie tohto nákupu prevádzkovateľovi alebo uzavretie zmluvného vzťahu s poskytovateľom, alebo účasť na inej propagačnej či reklamnej akcii prevádzkovateľa alebo poskytovateľa, a to aj nepriamo prostredníctvom ďalšej osoby (ďalej len "spotrebiteľská lotéria"). Za peňažnú výhru sa považuje aj výhra cenného papiera alebo nehnuteľnosti, výhra vkladu na vkladnej knižke, výhra poistenia alebo inej podobnej výhody.“

Predchádzajúca právna úprava sa teda vzťahovala aspoň na peňažné výhry a všimnúť si dokonca možno, že do 31.7.2001 paradoxne aj na súťaže o výhry nepeňažné.

§ 1 ods. 4 zákona č. 194/1990 Zb. v znení do 31.6.2001 totiž znel:

„Za spotrebiteľskú lotériu sa považujú aj súťaže, ankety a iné akcie o ceny, pri ktorých sa prevádzkovateľ alebo poskytovateľ za podmienok podľa odseku 3 zaväzuje poskytnúť účastníkom nepeňažné výhry, napríklad služby alebo ceny v tovaroch; prevádzkovateľ je povinný prevádzkovať každú takej spotrebiteľskej lotérie oznámiť miestne príslušnému územnému finančnému orgánu.“

To že sa zákon o hazardných hrách na spotrebiteľské súťaže nevzťahuje je z pohľadu právneho poriadku Slovenskej republiky základnou normou, majúcou najpodstatnejší dopad pre aplikáciu práva na prípadné domáhanie sa nárokov spotrebiteľa na súde, pretože v zákone o hazardných hrách ide o špeciálny právny predpis, ktorého ustanovenia v zmysle rímskej zásady *lex specialis derogat legi generali*, rušia ustanovenia ďalej uvedeného všeobecného

predpisu Občianskeho kódexu a iné špeciálne zákony vymedzenú problematiku v Slovenskej republike neupravujú.

Z pohľadu potreby požiadavky vymáhateľnosti nárokov spotrebiteľov zo spotrebiteľských súťaží je vytrhnutie teraz propagačných súťaží z režimu podľa zákona o hazardných hrách vzhľadom na úpravu podľa Občianskeho zákonníka jednoznačným nedostatkom.

4.2 Občiansky zákonník

§ 845 ods. 1 a 2 Občianskeho zákonníka znejú:

Výhry zo stávk a hier nemožno vymáhať; vymáhať nemožno ani pohľadávky z pôžičiek poskytnutých vedome do stávky alebo hry. Také výhry a pohľadávky nemožno ani platne zabezpečiť.

Žreb sa posudzuje ako stávka alebo hra.

§ 846 Občianskeho zákonníka znie:

Ustanovenie § 845 sa nevzťahuje na hazardné hry podľa osobitného predpisu.7a)

Poznámka pod čiarou č 7a) znie:

Zákon č. 171/2005 Z.z. o hazardných hrách a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

Z uvedených ustanovení Občianskeho zákonníka by teda malo vyplývať, že nároky z hier nemožno vymáhať.

Pokiaľ vychádzame z toho, že spotrebiteľské súťaže spĺňajú základné znaky hry, ktorými je viazanie plnenie na náhodnú udalosť, o ktorej dopredu nie je zrejmé či vo vzťahu ku konkrétnemu účastníkovi spotrebiteľskej súťaže nastane alebo nie, Občiansky zákonník by bolo bez ďalšieho potrebné vykladať tak, že takéto nároky spotrebiteľov vymáhať nemožno, tzn. že majú povahu naturálneho plnenia.

Takýto záver je však v priamom rozpore s požiadavkami komunitárneho práva o ktorých bolo písané vyššie.

Nároky zo spornej súťaže od nárokov z hry v zmysle § 845 OZ odlišujú aj:

- prvok verejnosti (podľa § 455 ods. 2 OZ sa za bezdôvodné obohatenie nepovažuje prijatie plnenia z hry alebo stávky uzavretej medzi fyzickými osobami) , vzťahy medzi

podnikateľmi a spotrebiteľmi treba radiť medzi vzťahy upravované právnymi predpismi verejnoprávnej povahy, ktoré z tohto dôvodu nemožno považovať za rýdzo súkromnoprávne

- absencia vkladu, resp. zníženia majetku účastníka súťaže
- prípadná propagácia spornej súťaže (napr. rozhlasové a televízne spoty)
- postavenie podnikateľa v spotrebiteľskej súťaži (pokiaľ by šlo o nárok z hry podľa § 845 OZ podnikateľ by prehrou účastníka súťaže mal niečo získať, ako tomu v spotrebiteľských súťažiach nebýva) a
- motivácia spotrebiteľa na uzavretie zmluvného vzťahu s podnikateľom, pričom je postavenie účastníka súťaže v podobných prípadoch chránené aj zákonnými ustanoveniami o ochrane spotrebiteľa, ktorými sa možnosť domáhania sa práv spotrebiteľa garantuje

Aj pri historickom výklade § 845 OZ možno poukázať na to, že „Súčasnú znenie § 845 OZ bolo predtým, t.j. v pôvodnom znení Občianskeho zákonníka z roku 1964, zaradené medzi ustanovenia o neoprávnenom majetkovom prospechu (pôvodné znenie § 455 ods. 2, v súčasnosti ide o bezdôvodné obohatenie). V tomto ustanovení bola vyslovená zásada, že prijatie plnenia z hry alebo stávky uzavretej medzi občanmi a vrátenie peňazí požičaných do hry alebo stávky sa nepovažuje za bezdôvodné obohatenie. V tom čase to bolo dôležité ustanovenie, keďže všeobecne sa trvalo na pracovnom pôvode majetkových plnení. Okrem toho v ňom bola vyslovená zásada, že plnenia z hier a stávok uzavretých medzi občanmi nie sú vymáhateľné. Táto zásada mala chrániť občanov pred prípadnými nestatočnými podvodnými konaniami iných občanov, ktorí prevádzkovali stávky a hry“ [3].

Už v roku 1991 prijatá novela Občianskeho zákonníka zakotvila, že nevymáhateľnosť plnení z hier a stávok sa neaplikuje v prípadoch ak ide o výherný podnik, ktorý prevádzkuje štát alebo ktorý bol úradne povolený.

Účel doplneného ustanovenia § 846 preto nesporne smeruje k tomu, aby bol chránený občan – spotrebiteľ v prípadoch verejne prevádzkovaných výherných akcií spotrebiteľského charakteru.

Taký výklad § 845 OZ, ktorý spočíva v tom, že sa vzťahuje aj na spotrebiteľské súťaže organizované podnikateľmi pre spotrebiteľov je okrem uvedeného ako bolo uvedené v rozpore aj s právnymi predpismi Európskej únie.

- 1/ Podľa smernice o nekalých obchodných praktikách, ktoré sú zakázané a medzi ktoré za každých okolností patrí tvrdenie v obchodnej praktike, že obchodník ponúkne súťaž alebo vypíše cenu bez toho, že by opísané ceny udelil alebo poskytol zodpovedajúcu náhradu (Bod 19 Prílohy č. 1 tejto smernice).
- 2/ Článok 3 bod 1 smernice o nekalých obchodných praktikách znie:
„Táto smernica sa uplatňuje na nekalé obchodné praktiky podnikateľov voči spotrebiteľom tak ako sú ustanovené v článku 5, pred, počas a po uskutočnení obchodnej transakcie vo vzťahu k produktu.“
- 3/ Zo smernice o nekalých obchodných praktikách tak vyplýva, že obchodná praktika, v ktorej obchodník ponúkne spotrebiteľovi súťaž bez toho, aby opísanú cenu udelil je zakázaná. Citovaná smernica sa pritom uplatňuje výslovne aj na obchodné praktiky po uskutočnení obchodnej transakcie.
- 4/ V zmysle ustálenej judikatúry Európskeho súdneho dvora vnútroštátne právne predpisy musia byť interpretované v súlade so zásadami smerníc Európskej únie a to aj v prípade, že boli prijaté skôr ako smernice. Nariadenia a smernice Európskej únie tvoria súčasť právneho poriadku členských štátov, pričom majú prednosť pred vnútroštátnymi zákonmi a ostatnými právnymi predpismi. Súd nesmie uplatniť vnútroštátny zákon, ktorý by bol v rozpore s právom Spoločenstva [4].

4.3 Zákon o ochrane spotrebiteľa

Zákon č. 250/2007 Z.z. o ochrane spotrebiteľa a o zmene zákona Slovenskej národnej rady č. 372/1990 Zb. o priestupkoch v znení neskorších predpisov upravuje vymedzenú problematiku tiež iba okrajovo.

Podľa § 5 ods. 5 zákona č. 250/2007 Z.z. o ochrane spotrebiteľa predávajúci nesmie konať v rozpore s dobrými mravmi.

Konaním v rozpore s dobrými mravmi sa na účely tohto zákona rozumie aj konanie, ktoré vykazuje zjavné znaky vybočenia z pravidiel morálky uznávanej pri predaji výrobku a poskytovaní služby, alebo môže privodiť ujmu spotrebiteľovi pri nedodržaní dobromyseľnosti či využíva najmä omyl alebo lešť. Takým konaním by malo byť aj konanie podnikateľa spočívajúce v neposkytnutí výhry sľúbenej v spotrebiteľskej súťaži.

Podľa § 3 ods. 5, prvá veta zákona č. 250/2007 Z.z. o ochrane spotrebiteľa ďalej; proti porušeniu práv a povinností ustanovených zákonom s cieľom ochrany spotrebiteľa, spotrebiteľ sa môže proti porušiteľovi na súde domáhať ochrany svojho práva.

Keďže aj táto norma je vo vzťahu k Občianskemu zákonníku špeciálna a Občiansky zákonník nevymáhateľnosť plnení zo spotrebiteľských súťaží priamo nezakotvuje, aj z platného zákona o ochrane spotrebiteľa by malo vyplývať, že v spotrebiteľských súťažiach nejde o naturálne plnenie.

Čo sa týka predchádzajúcej právnej úpravy vzťahov pri ochrane spotrebiteľa, podotknúť možno, že aj § 6 ods. 1 zákona č. 634/1992 Zb. o ochrane spotrebiteľa, v znení od 1.1.2000 do 30.6.2004, veta pred bodkočiarkou znel:

„Predávajúci nesmie žiadnym spôsobom spotrebiteľa diskriminovať ani konať v rozpore s dobrými mravmi.“

Aj z tohto ustanovenia teda bolo možné vychádzať pri opačnom závere, ako sa núka z aplikácie z 845 ods. 1 Občianskeho zákonníka bez hlbšej analýzy, povrchnom závere o naturálnej povahe záväzkov zo spotrebiteľských súťaží ponúkajúcom podnikateľom zrejme neoprávneného výhody.

5. Závěry a odporúčania

Závěry ktoré by z tejto práce mali vyplývať je možné rozdeliť na také, ktoré vyplývajú už z legislatívy Slovenskej republiky platnej od vstupu Slovenskej republiky do Európskej únie a to aj v kontexte práva Európskej únie a závěry spočívajúce v úprave platnej legislatívy Slovenskej republiky tak, aby boli rozpory pri uplatňovaní platnej legislatívy odstránené aj deklaratórne.

5.1 De lege lata

Vyložiť § 845 ods. 1 Občianskeho zákonníka od vstupu Slovenskej republiky od Európskej únie je potrebné vo všetkých uvedených súvislostiach vykladať tak, že o hru podľa § 845 Občianskeho zákonníka v spotrebiteľských súťažiach nejde. Ide pritom iba o výklad § 845 Občianskeho zákonníka pretože toto ustanovenie definíciu súťaží organizovaných na podporu predaja produktov podnikateľov spotrebiteľom pod hru podľa § 845 Občianskeho zákonníka výslovne nesubsumuje.

V zmysle vyššie uvedených právnych noriem komunitárneho práva má platiť výklad najpriaznivejší pre spotrebiteľa a vnútroštátny zákon, ktorý je v rozpore s právom Spoločenstva sa nesmie uplatniť.

Iný výklad § 845 ods. 1 Občianskeho zákonníka podľa navrhovateľa nevedie k naplneniu zmyslu občianskeho súdneho konania, ktorým je nesporne spravodlivá ochrana práv a oprávnených záujmov účastníkov a výchova na čestné plnenie povinností a úctu k právam spoluobčanov (§ 1 Občianskeho súdneho poriadku).

Účelom § 845 Občianskeho zákonníka je zakotvenie nevymáhateľnosti nárokov z hier kde vzhľadom na stupeň spoločenskej akceptovateľnosti činností, ktorými sa uskutočňujú ide o také hry, ktoré spoločnosť do tej miery, že by nároky z nich mali byť súdne vymáhateľné, neakceptuje.

5.2 De lege ferenda

Vzhľadom na to, že výhry alebo akokoľvek plnenia z nich nazveme v spotrebiteľských súťažiach sú často v značných hodnotách, od automobilov až po vysoké finančné čiastky jednoznačná úprava právneho poriadku Slovenskej republiky vo vzťahu k vylúčeniu naturálnej povahy týchto nárokov by bola plne na mieste.

Dosiahnuť uvedený cieľ by iste bolo možné viacerými spôsobmi od prijatia osobitného zákona, cez novelizáciu zákona o ochrane spotrebiteľa, alebo zákona o hazardných hrách až k jednoduchej úprave Občianskeho zákonníka.

§ 846 Občianskeho zákonníka by mohol znieť:

Ustanovenie § 845 sa nevzťahuje na hazardné hry podľa osobitného predpisu a vzťahu medzi spotrebiteľmi a podnikateľmi podľa osobitného zákona.

V poznámkach pod čiarou k uvedenému ustanoveniu by Občiansky zákonník mohol odkazovať aj na zákon č. 250/2007 Z.z. o ochrane spotrebiteľa a o zmene zákona Slovenskej národnej rady č. 372/1990 Zb. o priestupkoch v znení neskorších predpisov.

Použitá literatúra:

[1]

rozsudok Súdneho dvora z 4.6.2009, vec C-243/08

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2009:180:0019:02:SK:HTML>

[2]

Ján Mazák a Martina Jánošíková, Vyber rozhodnutí súdneho dvora ES, podkapitola Priamy účinok a prednosť smerníc, JURA EDITION, Bratislava, 2007

[3]

Karol Plank a kol., Občianske právo s vysvetlivkami, 1. zväzok, str. 818, JURA EDITION, Bratislava, 1996

[4]

Zo súdnej praxe, 3/2009, str. 81, JURA EDITION, Bratislava, 2009, alebo Ján Mazák a Martina Jánošíková, Vyber rozhodnutí súdneho dvora ES, podkapitola Priamy účinok a prednosť smerníc, JURA EDITION, Bratislava, 2007

